

OBRAZLOŽENJE GODIŠNJIH NAGRADA ZA 2021. GODINU

KATEGORIJA ZA REALIZIRANU IZLOŽBU

Muzej grada Rijeke za izložbu *Nepoznati Klimt - ljubav, smrt, ekstaza*

Ideja o izložbi *Nepoznati Klimt – ljubav, smrt, ekstaza* nastala je 2015. godine kada su započele i pripreme, a nakon proglašenja Rijeke Europskom prijestolnicom kulture 2020. postalo je evidentno da će se tema o poznatome umjetniku, koji je u mladosti ostvario vrlo uspješnu narudžbu za riječko kazalište, izvrsno uklopiti u predstavljanje lokalne likovno-umjetničke baštine u europskom kontekstu. Ponukani činjenicom da se radi o ranom opusu slavnoga umjetnika koji je zaista ostao nepoznat ne samo širokoj publici već i dobrom dijelu stručne javnosti, krenulo se u realizaciju izložbe s ciljem isticanja važnosti profesionalnih početaka slikareva razvoja i napretka kao i značaja spomenute ostavštine za hrvatsku umjetničku baštinu.

Riječ je o sveukupno devet slika, naslikanih u tehnici tempere na svodu i procesiju kazališta koje su Gustav Klimt, mlađi brat Ernst Klimt i kolega Franz Matsch naslikali 1885. godine zahvaljujući bečkom arhitektonskom birou Fellner&Helmer od kojega su primili narudžbu. Riječke slike treba sagledati kao djela koja se nalaze na polovici njihova profesionalnoga razvoja i koja svjedoče o trima individualnim rukopisima trojice samosvjesnih slikara od kojih će se Gustav Klimt uskoro premetnuti u pokretača nove epohe u povijesti umjetnosti.

Autorica izložbe i popratnih programa je Deborah Pustišek Antić, viša kustosica Muzeja grada Rijeke. Poštujući izvornu namjenu i smještaj slika, dizajnerski je pristup podrazumijevao primjenu onih elemenata koji će ukazivati upravo na njihov izvorni smještaj. Inspiracija je crpljena iz samih djela odnosno zaobljenih, fluidnih i mekanih formi te lebdećih likova koji će kasnije postati prepoznatljiv Klimtov znak, a svoje začetke imaju upravo u Rijeci i liku Genija s lutnjom koji šapuće note Sv. Ceciliji.

U realizaciju izložbe uključili su se i stručnjaci iz Austrije (Beč, Linz) i Rumunjske (Bukurešt, Peleş). Jedan od glavnih doprinosa suradnje većeg broja suradnika jest rješavanje pitanja atribucije dvaju nepotpisanih platna, slika manjeg formata. Stručnom analizom ustanovljeno je kako na ovim najmanjim od devet riječkih platna, kao i na pripremnim studijama u boji, treba ponajprije iščitati Ernstov rukopis, čime dolazimo do zaključka kako je svaki od trojice umjetnika naslikao po tri alegorije. Suradnja s kolegama iz Beča dovela je i do ustanovljenja trinaest crteža u olovci i/ili kredi koji su služili

kao priprema za riječke slike na kojima je slikar pretežito studirao položaje tijela i draperiju prikazanih likova, a danas su razasuti u više fundusa i zbirki.

Izložbu je pratio izložbeni katalog istog naziva, urednice Deborah Pustišek Antić, bogato ilustrirano izdanje u hrvatskoj i zasebno u engleskoj varijanti, koji donosi tekstove 14 domaćih i međunarodnih stručnjaka. Za vrijeme trajanja izložbe održan je istoimeni simpozij posvećen Gustavu Klimtu i njegovu vremenu te je pokrenuta zasebna, dvojezična web-stranica koja prati događanja vezana uz izložbu te posebno dizajniran suvenirski program.

Po završetku izložbe u Rijeci, ostvarena je međumuzejska suradnja s Galerijom Klovićevi dvori gdje je tijekom 2022. postavljena izložba prilagođena zagrebačkoj publici i novim prostornim okolnostima te je izdan i novi katalog koji je fokusiran na devet riječkih kazališnih slika.

KATEGORIJA ZA REALIZIRANI STALNI POSTAV

Muzej Međimurja Čakovec za stalni postav Muzeja nematerijalne baštine *Riznica Međimurja*

Muzej Međimurja Čakovec (MMČ) djeluje unutar kompleksa Starog grada Zrinskih u centru Čakovca, najvećeg je profanog spomenika Međimurske županije. Ideja o obnovi fortifikacije počela se rađati 2016. godine sa željom da se u njega smjesti novi stalni postav nematerijalne baštine Međimurja, nova suvenirnica, muzejski kafić te dodatna dvorana za predavanja, radionice i konferencije. Projekt pod imenom „Rekonstrukcija i revitalizacija fortifikacije Starog grada Čakovec u Muzej nematerijalne baštine“ odobren je u travnju 2017. godine od strane Europskog fonda za regionalni razvoj.

Nakon gotovo četiri godine rada na obnovi fortifikacije Staroga grada Zrinskih, u srpnju 2021. godine u Čakovcu je otvoren Muzej nematerijalne baštine "Riznica Međimurja" kao nova muzejska jedinica Muzeja Međimurja Čakovec. Koristeći suvremenu tehnologiju - hologramske prikaze, multimedijske ekrane, 3D mapping tehnologije i vođenja smartphone aplikacijama, Riznica interpretira mitologiju, vjerovanja, tradicijske običaje i folklorno stvaralaštvo Međimurja, kao i burnu povijest fortifikacije čakovečkog dvorca.

Na prvom katu postava Muzeja nematerijalne baštine „Riznice Međimurja“ pod zajedničkim nazivom „Minijature“ prezentiraju se sva zaštićena nematerijalna kulturna dobra koja nalazimo na području Međimurja te vjerovanja i predaje kao oblik usmeno predajne baštine ovog područja. Postav je podijeljen u cjeline po sobama te je popraćen tekstualno-slikovnim mapama na zidovima, audio zapisima, digitaliziranim tekstovima, animacijama, ilustracijama i kvizovima na multitouch kioscima,

hologramskom projekcijom te u svakoj prostoriji s izbočenim zidnim postamentom sa zapisom o glavnoj temi svake sobe i opisom izdvojenog predmeta na brajici.

Na dio postava o zaštićenim kulturnim dobrima nastavlja se dio o usmenoj tradiciji. Tu su prezentirane vrlo žive i intrigantne priče o nadnaravnim bićima poput svečara, dravskih i murskih dekllica i vila, vodenjaka, vraga.

Iz gornjeg postava preko novosagrađenih stepenica izlazi se iz zgrade i ponovno ulazi u postav koji se proteže prizemljem. Tema donjeg dijela postava „Stoljeća utvrde“ uvjetovana je prostornom izvornom namjenom utvrde čakovečkoga Starog grada iz vremena kada su u njoj bile smještene tamnice, oružje i oprema, stanovi vojske, konjušnice i drugi slični prostori. Postav je podijeljen na sljedeće interpretacijske cjeline: Razvoj oružja i opreme i sustav obrane čakovečke utvrde od 13. do 17. stoljeća, Zatvorenici u čakovečkome Starom gradu od 16. do sredine 20. stoljeća, Život u čakovečkome Starom gradu, Vojni pohodi međimurskih feudalnih gospodara, Obrambeni sustav na rijeci Muri u 16. i 17. stoljeću.

Na konceptu muzejskog postava radile su kustosice Maša Hrustek Sobočan, Janja Kovač i Ana Šestak, u suradnji s timom projekatana. Novi Muzej službeno je otvorio premijer Andrej Plenković na završnoj konferenciji projekta 13.07.2021. godine, uz prisutstvo ministrice kulture Nine Obuljen Koržinek.

Promišljanjem koncepcije stalnog postava muzeja „Riznice Međimurja“ kustosice Muzeja Međimurja Čakovec pomaknule su granice klasičnog stalnog postava i implementirale unikatna muzeološka rješenja koja traže od posjetitelja više angažmana u „otkrivanju“ prezentiranog. Muzej je kombinacija najnovijih tehnologija i izloženih stvarnih predmeta u najboljem omjeru te u njemu mogu uživati i starije i mlađe generacije podjednako.

KATEGORIJA ZA REALIZIRANI IZDAVAČKI PROJEKT

Anamarija Eterović Borzić i Berislav Štefanac (Muzej antičkog stakla) za katalog stalnog postava *Antičko staklo*

Antičko staklo – Katalog stalnog postava Muzeja antičkog stakla u Zadru iznimno je vrijedna muzejska publikacija namijenjena brojnim posjetiteljima kao i široj stručnoj i znanstvenoj publici. Riječ je o monografskom hrvatsko-engleskom izdanju na 464 stranice koncipiranom u dvije tematske cjeline – Uvod i Katalog. Autori Kataloga su viša kustosica Anamarija Eterović Borzić te muzejski savjetnik Berislav Štefanac.

U uvodnom dijelu predstavljen je povijesno-kulturni kontekst palače Cosmacendi te je posebno predstavljen i stalni postav Muzeja, koncipiran kroz osam tematskih cjelina koje dočaravaju sve aspekte antičkog života u kojima se pojavljuje ova specifična materija. Tako čitatelji mogu saznati ponešto o nastanku stakla, razvoju staklarstva, staklarskim tehnikama izrade i ukrašavanja, trgovini i trgovačkim putevima, primjeni stakla u kozmetici, medicini, kućanstvu, ali i obredima pokapanja. Posljednji dio Uvoda posvećen je arheološkom podrijetlu građe izložene u Muzeju, odnosno mjestu i kontekstima njihova nalaza. Najveći broj eksponata potječe iz nekropole antičkog Zadra, a istaknute kvalitetne fotografije uzete u trenutcima njihova otkrića na najbolji način dočaravaju put kojeg su prešli od nekadašnjeg korištenja do naše fascinacije.

U Katalogu predstavljeno je 1467 staklenih predmeta čiji su oblici, boje, dekori i značenje doveli do njihova postavljanja u stalnom postavu Muzeja, gdje kao cjelina doprinose čitateljevu razumijevanju cjelokupne uloge stakla u onodobnom društvu. Detaljne kataloške jedinice sa svim potrebnim informacijama o predmetu popraćene su visoko kvalitetnim fotografijama u boji. Na kraju Kataloga nalazi se korištena literatura i Kazalo staklenih oblika.

Cilj izrade ovakve publikacije je da se na najatraktivniji i najbolji mogući način predstavi bogatstvo antičke staklene građe iz Zadra i sa šireg zadarskog prostora. Ovakva knjiga valorizira zadarsko antičko staklo ne samo u stručno-znanstvenom smislu nego kao svojevrsni suvenir kojega će posjetitelji Muzeja ponijeti sa sobom i koji će na taj način najbolje svjedočiti o onome što Zadar je, a to je iznimno značajan centar antičkog staklarstva.

KATEGORIJA ZA PROVEDENI ISTRAŽIVAČKI RAD KOJI JE REZULTIRAO IZLOŽBOM

Kristian Strukić (Muzej grada Zagreba) za virtualnu izložbu *Kvartovske priče – pogled iznutra* i virtualni muzej projekta *Zagrebački kvartovi*

Kvartovske priče – pogled iznutra je virtualna izložba kojom je 2021. godine završen izložbeno - istraživački, interaktivno - interdisciplinarni projekt Muzeja grada Zagreba *Zagrebački kvartovi* koji je trajao dvanaest godina, od 2009. do 2021. godine.

Projektni ciklus *Zagrebački kvartovi* obuhvatio je pet velikih studijskih izložbi postavljenih u Muzeju grada Zagreba: *Pola stoljeća Trnskog – priča jedne generacije*, *Zagrebačka Dubrava – od predgrađa do grada*, *Maksimir – povijest i kvartovski simboli*, *Trešnjevka – prostor i ljudi* i *Trnje – prostor i ljudi*. Objedinjujući dugogodišnji istraživački rad, nakon završetka Projekta, u 2021. godini pokrenut je virtualni muzej projekta *Zagrebački kvartovi*. Obiman istraživački rad i razrađena

metodologija istraživanja primijenjena na svaku od spomenutih studijskih izložbi na koncu je pretočena u trajnu formu i platformu za daljnje pretraživanje unutar virtualnog prostora. Pristupanje istraživanju svakog pojedinog zagrebačkog kvarta podrazumijevalo je razrađenu metodologiju istraživanja i dokumentiranja istraženog. Učenje kvartovske problematike odvijalo se na dvije osnovne razine: kroz muzejski i arhivski rad te terenski rad. Metodološki razrađen pristup rezultirao je velikom bazom podataka koja se sa svakom novom studijskom izložbom povećavala, prilagođavala, poboljšavala i proširivala da bi na koncu sama baza podataka postala mjesto daljnjih istraživanja i razrada novih ideja i mogućnosti kreativnih nadopuna i novih sadržaja.

Istovremeno s nastajanjem virtualnog muzeja, 2021. godine, kao njegov sastavni dio i ravnopravno s ostalim realiziranim izložbama, kao sukes cijeloga projekta, postavljena je i nova virtualna izložba *Kvartovske priče – pogled iznutra*. Ova virtualna izložba uobličena je i dovršena dodatnim istraživačkim radom u formi oral history započetoj kroz istraživanja za svaku pojedinu studijsku izložbu unutar projekta Zagrebački kvartovi. Virtualnu izložbu *Kvartovske priče – pogled iznutra* čini izbor od 40 multimedijских zapisa odnosno priča koje govore o Zagrepčankama i Zagrepčanima i raznim zagrebačkim kvartovima.

Autor projekta i izložbi, Kristian Strukić, je u 2021. godini osmislio ne samo virtualnu izložbu *Kvartovske priče – pogled iznutra*, već i mrežnu stranicu virtualnog muzeja projekta *Zagrebački kvartovi*, u kojem se predstavlja i spomenuta virtualna izložba, ravnopravno s ostalim izvedenim studijskim, tematskim i uličnim izložbama, ali u njemu čini novinu, sukes i ekstenziju projekta. Zbog svega navedenog Hrvatsko muzejsko društvo mu dodjeljuje Godišnju nagradu u kategoriji za istraživački rad koji je rezultirao izložbom.

KATEGORIJA ZA PROVEDENI ISTRAŽIVAČKI RAD KOJI JE REZULTIRAO PUBLIKACIJOM

Marijan Čipčić za monografiju Trogir između svjetskih ratova (1918. – 1941.)

Opsežna i bogato ilustrirana monografija Trogir između svjetskih ratova (1918. – 1941.) plod je višegodišnjeg istraživanja autora Marijana Čipčića. Na temelju brojne arhivske građe, onodobnih tiskovina, almanaha, brošura i adresara te temeljem referentne literature monografija donosi kritički prikaz društvenog, gospodarskog i političkog života u Trogiru u razdoblju između dvaju svjetskih ratova. Tako je obrađeno upravo razdoblje koje do sada nije bilo u fokusu povjesničara pa monografija doprinosi trogirskoj i nacionalnoj historiografiji. Razdoblje opisano u knjizi obuhvaća vremenski raspon od 23 godine. Riječ je o kratkom, ali burnom razdoblju kroz čiji pregled autor izlaže socijalnu i

ekonomsku strukturu zaostalog grada i njegovog teritorija te daje Trogir kao svojevrsan urbani model jednog dalmatinskog gradića.

U gospodarskom smislu, Trogir je između dva svjetska rata stagnirao. Izostao je industrijski razvoj trogirskog područja, a sama trogirska općinska uprava doživjela je nancijski krah pred kraj tog razdoblja. Većina stanovništva Trogira i okolice u promatranom razdoblju bavila se poljoprivredom i ribarstvom. Pojava i razvoj parobrodarstva negativno su se odrazili na široku paletu pomorskih djelatnosti u Trogiru u drugoj polovici 19. stoljeća. Oslanjanje isključivo na jedrenjačku flotu te odbijanje novih trendova u pomorstvu koji su se odnosili na uporabu brodova na paru, doveli su Trogir i njegovu luku na margine početkom 20. stoljeća, a stagnacija se nastavila i nakon završetka Prvog svjetskog rata. Društvene i kulturne aktivnosti u Trogiru bile su ponajviše plodovi angažmana entuzijasta u raznim društvima.

Poseban doprinos muzejskoj struci daju pak brojne izvorne fotografije iz Muzeja grada Splita i Muzeja grada Trogira, kao i iz arhivskih fondusa te privatnih zbirki koje su vrlo vješto uklopljene u narativni dio.

Autor je na temelju arhivskog gradiva i objavljene literature, obradio temu vrlo kritički i sveobuhvatno te iznio značajne i nove spoznaje o Trogiru između dvaju svjetskih ratova koje su vezane za političke, društvene, gospodarske, vjerske, sportske i ine prilike i tako dao značajan doprinos hrvatskoj historiografiji toga razdoblja. Rukopis je vrijedan prilog za daljnja proučavanja koja imaju izvrstan temelj i uporište u brojnim autorovim postavljenim pitanjima i donesenim odgovorima. Zbog svega navedenog Hrvatsko muzejsko društvo dodjeljuje mu Godišnju nagradu za istraživački rad koji je rezultirao publikacijom.

KATEGORIJA ZA PEDAGOŠKO-EDUKACIJSKI PROGRAM

Dubravka Tullio (Prirodoslovni muzej Dubrovnik) za program *Kreativno ljeto u muzeju*

Kreativno ljeto u Muzeju naziv je programa namijenjenog djeci osnovnoškolskog uzrasta koji se odvija u srpnju, za vrijeme školskih praznika u trajanju od 5 do 10 dana s istom grupom djece. Svaki dan je novi izazov i obrađuje se nova tema na zabavan i djeci prilagođen način. Muzej ovim edukativnim programom postaje interaktivno mjesto za poticajno i kreativno izražavanje koje pruža djeci ugodan boravak te kvalitetno i smisleno provedeno vrijeme. Kreativnom interpretacijom baštine potiče se neformalno učenje kroz koje se kod djece razvija empatija prema prirodi i društvu, osjećaj za estetiku i stvara kreativne i odgovorne pojedince koji će pridonositi razvitku zajednice.

Djeca se kroz radionice likovno izražavaju crtanjem, slikanjem, kolažem, modeliraju glinom i plastelinom, sade biljke, koriste prirodne materijale i razne vrste ambalaže te tako uče o važnosti očuvanja prirode, pravilnom odvajanju otpada i recikliranju. Upoznaju se s načinom prikupljanja, čuvanja i prezentiranja muzejske građe što ostavlja snažan dojam i doživljaj Muzeja, a sve kroz obilje prirodoslovne zabave. Kroz kreativne radionice potičemo djecu da sama oblikuju svoj doživljaj baštine, razvijaju vlastitu perspektivu i donose zaključke. Program je osmislila i vodi muzejska pedagoginja Dubravka Tullio.

Program Kreativnog ljeta u Muzeju održao se usprkos pandemiji te se odvijao na otvorenom - u atriju Muzeja te na gradskim ulicama i trgovima. Cilj programa je približiti kulturnu i prirodnu baštinu, umjetnost, prirodoslovlje i povijest djeci koja će kroz kreativnost i igru usvajati znanje, stvarati smisao za estetiku i razvijati kognitivne sposobnosti. Senzornim igrama u muzeju stimuliraju se dječja osjetila vida, mirisa, zvuka, dodira, ravnoteže i pokreta, vještine fine i grube motorike, rješavaju se problemi i socijalna interakcija.

Djeca kroz radionice osvješćuju vlastitu ulogu u povezanosti s prirodom kao i očuvanja biološke raznolikosti dubrovačkog kraja. Kroz program se potiče proširivanje interesa i prepoznavanje sklonosti najmlađih posjetitelja za bavljenje temama iz biologije, ekologije i zaštite prirode kao i važnosti očuvanja prirodoslovne kulturne baštine kao značajnog segmenta kulturnog nasljedstva i identiteta.